

KÜLTÜR TURİZMİ KAPSAMINDA DESTEKLEYİCİ TURİSTİK ÜRÜN OLARAK DEVE GÜREŞİ FESTİVALLERİ ÜZERİNE BİR ALAN ÇALIŞMASI

Araş. Gör. Osman ÇULHA*

ÖZET

Turizm endüstrisinde deniz, kum, güneş üçlüsü ile rekabet etmenin yetersiz kaldığı günümüz rekabet koşullarında turistlerin daha fazla eğlenmesi, daha fazla geceleme yapması ve nihai temel amaç olan daha fazla harcama yapılmasının sağlanması turistik ürün çeşitlendirmesiyle mümkün olmaktadır. Özellikle ülkemizde turizmin on iki aya yayılamaması gibi sorunun çözülmesinde turistik ürün çeşitlerinden biri olan kültür turizmi ayrı bir öneme sahiptir.

Yapılan bu alan çalışmasında amaç; kültür turizmi kapsamında yer alan deve güreşi festivallerinin uluslararası nitelik kazanmasını sağlayarak kış aylarında Ege Bölgesinin kurtarıcısı haline getirmektir. Araştırmanın ana kitlesini İzmir'in Selçuk, Pınarbaşı, Torbalı, Tire ve Bergama ilçelerinde düzenlenen organizasyonlar oluşturmaktadır. Yapılan araştırma sonucuna göre deve güreşi festivalleri son zamanlarda eski canlılığına ulaşmaya başlasa da istenilen seviyede olmadığı, devletimizin turizm politikası ve turizm yatırımları içerisinde gerçek yerini aldığı takdirde çok önemli yararlar sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Kültür Turizmi, Festivaller, Deve Güreşi

* Yaşar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü
Şelçuk Yaşar Kampüsü Üniversite Caddesi, Ağaçlıyol, No: 35-37 Bornova / İZMİR
Telefon Numarası: 0232 411 50 00 / 627 Fax: 0232 411 50 20
E-mail: osman.culha@yasar.edu.tr

1. GİRİŞ

Turizmin başlangıcı tatil turizmi ile değil bilinmeyi bilme, görülmeyeni görme ve öğrenme içgüdüleri ile gerçekleşen kültürel geziler ile başlamaktadır. Kültür turizmi, geniş anlamda ziyaretçilerin gittikleri yerdeki tarihi ve bir ulusa ait değerleri görmesi ve tatması olayıdır (Öztürk ve Yazıcıoğlu, 2002: 188).

Kültür turizmi potansiyeli açısından Türkiye'yi incelediğimizde, son derece zengin değerlere sahip bulunmaktadır. Ancak kültür turizminde Türkiye birçok ülkeden daha fazla zengin değerlere sahip olmasına rağmen Türkiye'de kültür turizmi istenilen düzeyde gelişmemiştir. Bunun en önemli nedenlerinden bir tanesi, yapılan tanıtım ve pazarlama çalışmalarında sadece deniz, güneş ve kum üçlüsüne ağırlık veriliyor olmasından kaynaklanmaktadır. Diğer bir ifadeyle bu turizm çeşidinin tatil turizminin gölgesinde kaldığı söylenebilir.

Kültür turizmi kapsamında destekleyici veya olay çekiciliğine sahip festivallerde önemli bir turizm olayıdır. Festivaller, hem dünya insanları arasındaki dostluğu pekiştirirken, hem de tanışılan yeni kültürleri ve yaşamlara duyulan merakı körükleyerek insanları yeni yerler görmeye teşvik etmektedir. Bütün kültürel değerler içerisinde festival kapsamında yer alan deve güreşi festivalleri de yurdumuza özgü bir spor, bir folklor, kültür ve turizm olayıdır.

Çalışma kapsamında genel olarak kültür turizmi, kültür turizmi kapsamında festivallerin yeri ve önemi hakkında bilgiler verilmiş olup festivaller içerisinde büyük öneme sahip, konumuzun da asıl çerçevesini oluşturan deve güreşleri hakkında bilgiler sunulmaya çalışılmıştır.

Ayrıca çalışmamızın son kısmında İzmir bölgesinde düzenlenen deve güreşleri ile ilgili çalışmayı destekleyici nitelikte istatistiksel bilgilere yer verilmiş olup bu bulgular doğrultusunda ülke turizmine katkı sağlaması için önerilerde bulunulmuştur.

2. KÜLTÜR TURİZMİ

2.1. Kültür Turizminin Yeri ve Önemi

İnsanlar ilk çağlardan başlayarak din, savaş, fetih, ticaret, göç ve merak gibi etkenlere bağlı olarak seyahat etmişler ve bu etkenlere bağlı olarak seyahat etme nedenlerinin başında da kültür ilk sıralarda yer almıştır (Dinçer ve Ertuğral, 2000: 69). Turizmin başlangıcı tatil

turizmi ile değil bilinmeyi bilme, görülmeyeni görme ve öğrenme içgüdüleri ile gerçekleşen kültürel geziler ile başlamaktadır.

Kültür Turizmi geniş anlamda ziyaretçilerin gittikleri yerdeki tarihi ve bir ulusa ait değerleri görmesi ve tatması olayıdır (Öztürk ve Yazıcıoğlu, 2002: 188). Bu tanıma göre kültürel turizmin temelinde çok çeşitli nedenler yatmaktadır. Eski sanat eserlerinin, tarihi yapıların ve onlara ait kalıntıların görülmesi amacı, araştırma, keşif ve dini amaçlı seyahatler, yerel mimari ve orijinal özellikler, kütüphaneler, yerel mutfak, festivaller ve fuarlar, tiyatro ve sinema, müzik ve dans, lisans ve edebi çalışmalar ve alt kültürleri tanıma amacı ile yapılan seyahatler kişilerin bilgi ve görgülerini arttırmakta ve kültür turizmi içinde yer almaktadır (Kızılırmak ve Kurtuldu, 2005: 102).

Kültür turizmi sözcüğüne ilk kez 1980'li yılların başında Avrupa Komisyonu'nun Avrupa Birliği'nin kültürel kimliğini ve kültürel mirasını ortaya çıkarmak için yapılan çalışmalar sırasında ortaya atılmış olup araştırmalar halen devam etmektedir (Kocapınar, 2007). Kültürel turizmin uluslararası turizm pazarında yeni turistik ürün olarak çıkmaya başlamıştır. Bunun en önemli nedenleri arasında, güneş-deniz-kum pazarına yönelik tatil turizminin doyuma ulaşması, çevre ve ekolojik denge konusunda yapılan tartışmalar, doğal güzellikler ve kaynaklardan yoksun olmak ve bireylerin tarihi değerler hakkında bilinçlenmeye başlamış olması gelmektedir (Öztürk ve Yazıcıoğlu, 2002: 188). Kültürel turizm (Dinçer ve Ertuğrul, 2000: 70):

- Turist deneyimlerine artı değer kazandırarak, kaliteli turist ile kolayca iletişim kurulabilir,
- Modern turizm tüketim kalıplarına uyar ve sürekli tatmine yol açan yeni ürünleri ve yeni deneyimleri araştırır.
- Gelişen turizm pazarının bölümlere ayrılmış taleplerini karşılayan farklı bir turizm ürününün geliştirilmesine katkıda bulunur.
- Güneş-deniz ve kum kaynaklarının dışında geriye kalan yeni destinasyonlar için farklı bir bakış açısı yaratır.
- Turizmin mevsimlik problemlerini çözmek için daha aktif tatilleri, daha çevreci etkinlikleri, kısa süreli gezileri, iş gezisi yapanlara artı değer yaratan seyahatleri önermektedir.

Adından da anlaşılacağı gibi, kültür sözcüğü, yalnızca geçmiş değil güncel de kapsayan bir kavramdır. Günümüz ile ilgili pek çok etkinlik de (konser, sergi, festival, karnaval, olimpiyat oyunları, vb) kültür turizmi kavramı içinde yer almaktadır. Bu durumda,

“Kültür Turizmi”ni turizm ekonomisi içinde güncel ve tarihsel (actual and historical) olarak iki bölüme ayırmak yerinde olacaktır (Kocapınar, 2007).

Güncel Kültür Turizmi içinde etkinlikler önemli bir rol oynar. Bu etkinlikleri, özellikle izleyici sayılarını göz önünde bulundurarak belli başlı beş bölüm içinde incelenmektedir (Kocapınar, 2007).

1. Yöresel Etkinlikler: Çeşitli müzik, tiyatro gruplarının gösterisi; resim sergileri, yöresel festivaller (karpuz, kiraz festivali, deve güreşi, yağlı güreş organizasyonları, panayırlar, vb);

2. Küçük Bölgesel Etkinlikler: Çeşitli ticaret ve sanayi fuarları (Uluslararası İzmir Fuarı, Selanik Fuarı, vb), özel mesleki fuarlar ve sergiler (banyo fuarı, turizm fuarı, kuyumculuk fuarı, vb);

3. Önemli Bölgesel Etkinlikler: İstanbul Müzik Festivali, vb;

4. Ulusal Etkinlikler: Rio Karnavalı, Cannes Film Festivali, vb;

5. Uluslararası Büyük Etkinlikler: Dünya Kupası, Olimpiyat Oyunları, vb.

Tarihsel Kültür Turizmi ise, ulusal sınırlar içinde kalan tarihi kültür mirasının belli bir turistik organizasyon yardımıyla gösterilmesi esasına dayanır. Bu da, toplum içinde oluşmuş “tarihi kültür mirasının sahiplenilmesi” olgusuyla çok yakından ilgilidir. Yabancıların bu mirasa olan ilgisi, toplumun bu mirası sahiplenmesi ölçüsünde artmakta ve azalmaktadır.

Kültürel turizm günümüzde hem bir turistik ürün hem de bir tema olarak uluslararası turizm hareketleri ile son kırk yıllık süre içerisinde önemli gelişmeler göstermiştir. Bu gelişmenin temelinde yatan birçok faktör bulunmaktadır. Bunlar (Swarbrooke, 1997: 232):

- Kültürel turistlerin eğitim düzeylerinin yüksek olması nedeniyle, insanlar katılacakları seyahatlerde daha fazla bir şeyler öğrenme arzusu içindedir,
- Kültürel turizm, katılımcılara pozitif enerji sağlar,
- Kültürel turizminin yeni formlarının gelişimi,
- İnsanların medya aracılığı ile kültürel turizm olanaklarının farkına varması,
- Kültürel turizm ile ilgili olarak özel sektör ve gönüllü kuruluşların yapmış olduğu pazarlama faaliyetleri,
- Doğu Avrupa’daki ekonomik ve politik değişimlerin etkileri sayılabilir.

Toplumlar için yeni bir olanak olarak karşımıza çıkan kültürel turizmin yararları arasında başta sahip olunan kültürel değerlerin korunmasını sağladığı gibi önemli gelir sağlayıcı etkisi de bulunmaktadır (Öztürk ve Yazıcıoğlu, 2002: 188). Her yıl milyonlarca turisti motive ederek müzelerin, sanat galerilerinin, tarihsel alanların, festivallerin ve

fuvarların ziyaret edilmesini sağlayarak çok sayıda insana istihdam olanağı sağlamakta, konaklama işletmelerinin doluluğunu artırmakta, diğer turizm işletmeleri ile turizm ilgili birçok sektörü olumlu yönde etkileyerek turizm hareketinin tüm yıla yayılmasını sağlamakta ve en önemlisi de ülkenin uluslararası piyasada tanınmasına neden olmaktadır.

2.2. Türkiye’de Kültür Turizmi

Kültür turizmi potansiyeli açısından Türkiye’yi incelediğimizde, son derece zengin değerlere sahip bulunmaktadır. Türkiye’nin üzerinde bulunduğu coğrafya dünyanın en eski uygarlıklarına ev sahipliği yapmış olup, gün yüzüne çıkarılması sağlanmış olan kültürel zenginliklerimiz son derece önemlidir (Tok, 2002: 221). Ancak kültürel varlıklar açısından bir çok ülkeden daha fazla zengin değerlere sahip olunmasına rağmen Türkiye’de kültür turizmi istenilen düzeyde gelişmemiştir. Bunun en önemli nedenlerinden bir tanesi, yapılan tanıtım ve pazarlama çalışmalarında sadece deniz, güneş ve kum üçlüsüne ağırlık veriliyor olmasından kaynaklanmaktadır.

Aşağıda yer alan Tablo 2.1. ve Tablo 2.2. yabancı ziyaretçilerin Türkiye’ye geliş amaçlarına göre yıllar itibariyle sayılarını ve yüzdelerini göstermektedir. Bu tablolarda da görüldüğü üzere; kültür amacıyla gelen yabancı ziyaretçi sayısı, 2004 yılına kadar gezi ve eğlence amacıyla gelen yabancı ziyaretçi sayısından sonra ikinci sırada yer alırken, 2004 yılından sonra yakınları ziyaret, görev ve alışveriş amacıyla gelen yabancı ziyaretçi sayısı kültür amacıyla gelen yabancı ziyaretçi sayısını geçmiştir.

Tablo 2.1. Yabancı Ziyaretçilerin Geliş Amaçlarına Göre Dağılımı

Yabancı Ziyaretçilerin Geliş Amaçlarına Göre Dağılımları (Kişi Sayısı)							
Geliş Amacı	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Gezi, Eğlence	5 231 272	6 401 017	6 815 797	8 216 757	9 905 498	8 529 890	8 830 171
Kültür	917 368	1 016 738	1 004 079	1 116 206	1 310 082	1 008 513	876 612
Sportif İlişkiler	127 657	128 892	156 162	213 971	249 765	179 419	223 139
Yakınları Ziyaret	794 651	980 004	839 086	1 044 575	1 480 067	1 929 800	1 561 390
Sağlık	96 860	82 693	103 404	133 721	164 598	153 895	108 776
Din	30 962	60 171	58 456	61 053	106 710	101 564	113 377
Alışveriş	829 207	759 590	968 486	1 041 585	1 085 802	1 135 273	765 278
Toplantı, Kurs, Konferans,Seminer	239 777	235 155	297 903	324.152	410 326	443 500	446 256
Görev	500 328	571 575	730 272	814 150	862 591	1 030 319	399 334
Ticari İlişkiler, Fuar	503 300	376 812	442 431	633 994	610 106	747 599	573 523
Transit	308 428	252 722	246 377	168 330	404 940	321 607	34 423
Eğitim		197 834	72 060	125 060	88 356	94 399	103 354

Diğer	427 704	115 944	399 684	588 267	624 989	755 038	882 922
Berberinde Giden	1 269 016	1 742 834	1 567 221	2 721 176	3 218 792	2 845 134	3 352 621
TOPLAM	11 276 532	12 921 981	13 701 418	17 202 997	20 522 621	19 275 948	18 271 175

Kaynak; <http://www.kultur.gov.tr>, www.tuik.gov.tr 26.11.2007

Tablo 2.2. Yabancı Ziyaretçilerin Geliş Amaçlarına Göre Yüzdesele Dağılımı

Yabancı Ziyaretçilerin Geliş Amaçlarına Göre Yüzdesele Dağılımları (%)							
Geliş Amacı	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007 ¹
Gezi, Eğlence	46,4	49,5	49,7	47,7	48,2	44,3	48,3
Kültür	8,1	7,8	7,3	6,5	6,3	5,2	4,8
Sportif İlişkiler	1,1	0,9	1,1	1,2	1,2	0,9	1,2
Yakınları Ziyaret	7,5	7,6	6,1	6	7,2	10	8,5
Sağlık	0,8	0,6	0,7	0,8	0,8	0,8	0,6
Din	0,2	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5	0,6
Alışveriş	7,3	5,8	7,6	6	5,2	5,9	4,2
Toplantı, Kurs, Konferans, Seminer	2,1	1,8	2,1	1,9	2	2,3	2,4
Görev	4,4	4,4	5,3	4,7	4,2	5,4	2,2
Ticari İlişkiler, Fuar	4,5	2,9	3,2	3,6	2,9	3,8	3,1
Transit	2,7	1,9	1,7	0,9	1,9	1,7	0,2
Eğitim		1,5	0,5	0,7	0,4	0,5	0,6
Diğer	3,7	0,9	2,9	3,4	3	4	4,8
Berberinde Giden	11,2	13,4	11,4	15,8	15,2	14,7	18,3

Kaynak; <http://www.kultur.gov.tr>, www.tuik.gov.tr 26.11.2007.

Tablo 2.1’de görüldüğü üzere 2001 yılından itibaren 2006 yılı hariç her yıl kültürel amaçlı gelen yabancı ziyaretçilerin sayısı artmaktadır. Ancak Tablo 2.2’yi incelediğimiz zaman kültürel amaçlı gelenlerin oranı toplam oran içerisinde giderek azalma göstermektedir. Bunun en önemli nedenleri arasında rekabet gücünü elinde bulunduran tur operatörlerinin talebi, daha ucuz olan gezi ve eğlence diğer bir ifadeyle deniz, güneş, kum amaçlı seyahatlere yönlendirmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

2.3. Kültürel Turizm Kaynakları İçerisinde Festivallerin Yeri ve Önemi

Dönemi, yapıldığı çevre, katılanların sayısı ya da niteliği programla belirtilen ve özel önemi olan sanat gösterisine festival adı verilmektedir (Sezgin, 2001: 74). Festivaller, hem

¹ Bu sütunda yer alan veriler 2007 yılının 1., 2., ve 3. (Ocak-Eylül) dönemlerinde gerçekleşen yabancı ziyaretçi sayılarının toplamını içermektedir.

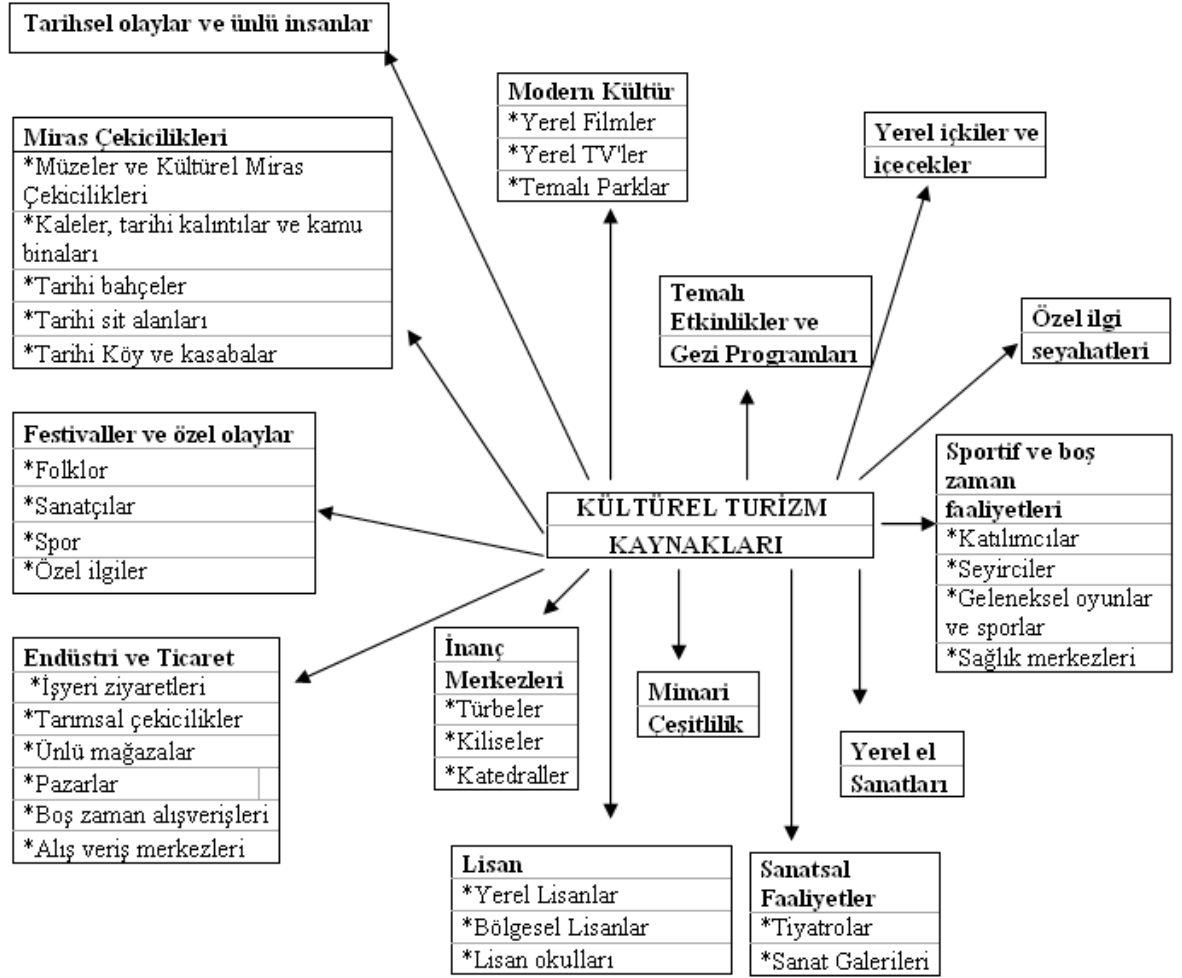
dünya insanları arasındaki dostluğu pekiştirmekte, hem de tanışılan yeni kültürlere ve yaşamlara duyulan merakı körükleyerek insanları yeni yerler görmeye teşvik etmektedir. Festival olan ülke insanların hiç tanımadıkları, görmedikleri, o insanları ve ülkeleri festivallerde seyretmesi ve onların geleneklerini öğrenmesi de turizm açısından oldukça önem taşımaktadır (Tuğsav, 2000: 121).

Festivaller günümüzde mahalli idareler tarafından ulusal ve uluslar arası düzeyde gerçekleştirilmekte olup her yıl yenileri yapılmaktadır. Festivaller aynı zamanda Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın desteklediği ve ülkelerin turizmine katkısı azımsanmayacak kadar önemli olan niyetlerin, tüm ideolojilerin, maddiyatın, çıkarların, savaşların ulaşamayacağı bir yerde tutmak hem asli görevimiz, hem de kültürümüzü en iyi şekilde tanıtmamızın, yurtda ve dünyada barışı sağlamanın ilk koşulu sayılmaktadır (Tuğsav, 2000: 121).

Yurdumuzda her yıl aşağıdaki festivaller düzenlenmektedir.

Manisa Mesir Şenlikleri, Afyon Zafer Şenlikleri, Trabzon Fetih Şenlikleri, İzmir Kurtuluş Şenlikleri, İstanbul Lale Festivali, Efe Festivali, Antalya Film Festivali, Akşehir Nasrettin Hoca Festivali, Pamukkale Festivali, Tekirdağ Kiraz Festivali, Ordu Altın Fındık Festivali (Sezgin, 2001: 74), İzmir Selçuk ve Pınarbaşı Deve Güreşi Festivali, Bursa Karagöz Festivali, Samsun Festivali, Kastamonu Sarımsak Festivali, Silifke Festivali (Tuğsav, 2000: 122).

Kültürel turizm kaynakları içerisinde festivallerin yeri aşağıdaki şekilde gösterilmektedir.

Şekil 2.1. Kültürel Turizm Kaynakları

Kaynak: Kızılırmak ve Kurtuldu. (2005), Kültürel Turizmin Önemi ve Tüketici Tercihlerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Çalışma, Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, Ankara

İnsanlar seyahat ettikleri ülkelerde, farklı tecrübeler edinmek; gittikleri yere özgü değişik karakterli, değerleri görmek ve tanımak isterler. Kültürel amaçlı seyahatler kapsamında Şekil 2.1 deki değerlerin tümü seyahat kararlarının alınmasında temel motivasyon faktörleridir. Bütün bu değerler içerisinde festival kapsamında yer alan deve güreşi festivalleri turizm açısından ayrı bir öneme sahiptir.

3. DESTEKLEYİCİ TURİZM ÜRÜNÜ KAPSAMINDA DEVE GÜREŞİ FESTİVALLERİ

3.1. Deve Güreşlerinin Tarihçesi

Deve güreşlerinin yurdumuzun dışında da organizeli bir biçimde yapılıp yapılmadığı bilinmemektedir. Yurdumuzda göçebelik ve kervancılığın yaygın olduğu dönemlerden beri yapılan deve güreşleri yurdumuza özgü bir spor, bir folklor, kültür ve turizm olayıdır (Kılıçkiran, 1987: 125).

Ülkemizde geleneksel olarak sürdürülen deve güreşlerinin ilk defa bundan iki yüzyıl kadar önce Aydın ilimizin İncirliova ilçesine bağlı Hıdırbeyli köyünde yapıldığı bilinmektedir. Ancak A.Münis Armağan'ın Batı Anadolu Tarihinde İlginç Olaylar adlı kitabının “Develerin Sonu” bölümünde II. Mahmut döneminde Tire ve civarında deve güreşlerinin yapılmakta olduğu belirtilmektedir (www.kultur.gov.tr).

19. yy da İzmir yönüne giden kervanlar, eski adıyla Karapınar olan şimdiki İncirliova'da konaklamaktaydı. Bu konaklama esnasında deve yavruları (Dorumlar) kendi aralarında oynasarlardı. Yine kervanda yük bulunmayan develerin birbirleriyle güreştiklerini gören deve sahipleri develerin bu hareketlerine ilgi duyup güreşleri gelenek haline getirmişlerdir. İlk zamanlarda şahıslar arasında iddia yoluyla ufak çaplı yapılan deve güreşleri, zamanla genişleyerek, toplumsal bir eğlence haline gelmiştir (www.kenthaber.com).

3.2. Deve Güreşi Gelenek ve Göreneğini Yaşatan Toplum ve Özellikleri

Bu gelenek ve göreneği sürdüren kırsal kesim insanıdır. İlgilendikleri diğer spor dalı da Yağlı Pehlivan Güreşleridir. Çoğunluğu ilkokul mezunu olan devecilerin içinde okuma yazma bilmeyenleri de bulunmaktadır. Sarvanlar ve deve sahiplerinin çoğu oldukça dar gelirlidir. Develerin çok azı hali vakti yerinde olan çiftçilere aittir (Kılıçkiran, 1987: 126).

Güreş sırasında deveciler, eski efe ve zeybek kıyafetleri veya bu kıyafetlere benzetilmiş tarzda giyinirler. Deveciler güreşlerden bir iki gün önceden güreşin yapılacağı yerdeki kahvelerde, lokantalarda toplanarak geçmiş yıllardaki iddialı ve heyecanlı güreşleri birbirine anlatırlar (Kılıçkiran, 1987: 128).

3.3. Pehlivan Develere Adının Konulması

Güreşen her pehlivan devenin bir adı vardır. Bu adlar genellikle sahipleri tarafından konulmaktadır. Bazılarına güreş alanlarındaki tavırlarından ve yaptıkları güreş oyunlarından seyirciler isim vermektedir. TV'nin sevilen dizilerinin kahramanları da develere isim olarak verilmektedir. Tespit edilen bazı deve isimleri: Kolombo, Dozer, Şahintepesi, Gezer, Sarızeybek, Yörükali, Almanyalı, Ceylan, Felek, Ali Tülü, Talancı, Karka Kartalı, Suat, Zümrüt, Menderes, Fırat, Takmakol, Şoför, Civan, Karamurat, Yarımdünya, vb. (www.kultur.gov.tr).

Her pehlivan devenin kasaba veya köyü, ayrıca ismi, havutun arkasına konulan süslü bir bezde yazılıdır. Devenin arkasından bakıldığında onun nereden olduğu ve ismi kolayca okunabilmektedir. Ayrıca bu yazıların altında mutlaka “Maşallah” yazısı da bulunmaktadır (Kılıçkiran, 1987: 130).

3.4. Pehlivan Develerin Yetiştirilmesi

Yurdumuzdaki güreş develeri iki hörgüçlü Asya develeri (Buhur) ile tek hörgüçlü Afrika develerinden (Maya) oluşmaktadır. Bu pehlivan erkek develere “Tülü” adı verilmektedir (www.kultur.gov.tr). Develerin çiftleşme zamanına “Öğür” denir. Buhur yaklaştığında Maya kuyruğunu kaldırır “Tavında” demektir. Yavrunun bakımının oldukça zor olması nedeniyle çiftleştirilirken doğumun kış aylarına gelmemesi hesaplanmaktadır. Develer altı-yedi yaşlarında doğum yapmaktadır. Doğumdan sonra bir süre yavrunun başucunda anasının çiğnememesi için ışık yakılmakta, yavrunun ayaklarının düzgün olması için koltuk altları çeşitli bez parçalarıyla doldurulup, çaprazlama biçiminde kundaklanmaktadır. Ana sütü ile beslenir (Kılıçkiran, 1987: 129).

Bir yaşına kadar yavruya “bodur”, bir yaşla beş-altı yaşlarına kadar “doru”, beş-altı yaşlarıyla on iki yaşları arasında “daylak”, bu yaştan ölünceye kadar da pehlivan deveye “Tülü” denir. Pehlivanlığı daha bodur ve doruk iken oyunbazlığı ile anlaşılmalıdır. Daylak olunca da güreşlere götürülerek güreş alanlarında gelişmesi ve tecrübe kazanması sağlanmaktadır (Kılıçkiran, 1987: 129).

Develerin yetiştirilmesi oldukça zor ve zahmetli bir iştir. Develer büyük sevgi isteyen, sevgiyle büyüyüp gelişen hayvanlardır. Bilinen kini ve öfkesi bu duygusallığından kaynaklanmaktadır. En önemli özelliklerinden birisi de insana kendini sevdirmesi ve insanı kendisine bağlamasıdır.

3.5. Deve Güreşlerinin Organizasyonu

Deve güreşlerinin kendine özgü kuralları bulunmasına rağmen bu kurallar bazen yörelere göre değişiklik göstermektedir. Deve güreşleri, benzeri sporlar gibi kendine özgü bir sahaya ve seyirci düzenine sahip değildir. Deve güreşleri için yapılan organizasyonlar özellikle gelir elde etmek üzere eğitim, kültür, sağlık, spor ve sosyal amaçlı konularda faaliyet gösteren dernekler tarafından yapılmaktadır. Bazı yörelerde belediyeler, güreşleri disipline etmek ve belli bir düzene sokmak amacıyla organizasyonlara katılmaktadır. Güreş organizasyonunda elde edilen gelirler, masraflar çıktıktan sonra belirlenen amaçlar doğrultusunda kullanılır. Deve güreşlerinde müşterek bahis ve iddia söz konusu değildir. (www.kultur.gov.tr).

Deve güreşlerinin amacı toplumsal dayanışma, topluma yararlı temel hizmet kuruluşlarının yapıtlarının çoğaltılması, korunması ve çoğaltılmasında büyük rol oynamaktadır. Bu organizasyonlarda elde edilen tüm gelirler kamu ve toplum kuruluşlarına aktarılmaktadır.

Güreş gününden birkaç gün önce tertip heyeti seçilir. Güreş gününden önce gelen develerin ve savranlarının bakımı tertip heyetine aittir. Develerin bakıldığı yerlerde özel bekçiler görevlendirilmektedir. Güreşten bir gün önce güreş giderlerine katılmak ve yardımcı olmak amacıyla “Halı Açık Arttırması Töreni ve Eğlencesi” yapılmaktadır. Aynı gece “Hakem Kurulu” da bir başka yerde güreşecek develeri eşleştirmek için toplanmaktadır. Hakemler eşit özellikteki develeri eşlemeye çalışmaktadır.

Güreşlerde güreşi idare eden bir orta hakem, neticeleri belirleyen 4 kişilik masa hakemleri, 10’ar kişiden oluşan müteşekkirlere, 2 grup halinde bulunan develeri ayıran urgancılar, develerin ağızlarını bağlayan 3-4 kişilik ağız bağcıları ve duyuru, mani ve ilanları söyleyen Cazgır denilen bir kişi bulunmaktadır.

Deve güreşi festivalleri diğer büyük festivaller gibi halk yalnızca seyirci kalmaz. Güreşleri kendileri yapar, kendileri oynar, kendileri eğlenir. Bu festivalde halk kendi sanatını, kültürünü ve özelliğini göstermektedir. Deve güreşleri bir kültür alış verişi merkezi olup Ege bölgesinde deve güreşleri gerçek anlamda bir Halk Festivalidir (Kılıçkiran, 1987: 134).

3.6. Güreş Öncesi Yapılan Havut Töreni

Ekim-Kasım aylarında hazırlıklar başlar. İlan edilen bir pazar günü özenle hazırlanmış ve süslenmiş “Havut” daha önceden okuntu çıkarılarak davet edilen deveye giydirilmektedir. Buna Havut Vurma Töreni adı verilmektedir. Havut vurulduktan sonra deveye takılar yapılır. Havutu vurulmuş deve akşam üzeri kasabada veya köyde gezdirilir(Kılıçkiran, 1987: 132).

Havut vurma gününden sonra deve yol yürüyüşlerine başlamakta ve yürüyüşler güreşler yaklaştıkça her gün biraz daha artmaktadır. Devenin gücünü artması için daha sonra tepelere, dağlara doğru yürütülmektedir. Bu yürüyüşler deveden ter çıkmayana kadar devam etmekte, devenin terlemesi durduğunda deve güreşe hazır demektir. Bu dönemde develer çiftleşme isteğiyle kızmaya başlar ve arka ayaklarını açıp, arka kısımlarını bastırıp kuyruklarını peş peşe vururlar. Buna devenin “döğünmesi” adı verilmektedir. Formunda olan devenin üst üste doksanın üstünde döğünmesi gerekmektedir (Kılıçkiran, 1987: 132).

3.7. Güreş Zamanı, Develerin Güreşme Teknikleri ve Güreşte Galibiyet

Saat 9.00-10.00 civarında güreşler Cazgırın güreşecek deve isimlerini seslenmesiyle başlar. Güreşecek develer sırasıyla sahada bir tur attırılmaktadır bu olaya “kısbet atması” denilmektedir. Develer güreşlerini ağzı bağlı olarak yapar. Güreşler esnasında çevrede çeşitli hediyelik eşya, yiyecek, içecek satışları da yapılmaktadır.

Güreşlerin genel olarak bir süresi vardır. Eskiden yarım saatten az olmayan iddialı güreşlerin süresi, günümüzde develerin azalması ve korunması gereği nedeniyle on-on beş dakikaya indirilmiştir. Çengel güreşen develer için bu süre daha da az tutulmaktadır.

Deve güreşleri eskiden AYAK, ORTA, BAŞALTI, ve BAŞ gibi gruplarda yapılırken günümüzde develerin azalması ve küçük develerin kalmaması nedeniyle AYAK, BAŞALTI ve BAŞ güreşleri olarak yapılmaktadır.

Develerin güreşlerde yaptıkları oyun adlarından bazıları şunlardır: Bağ, Çengel, Çatal, Makas, Kol Atması, Muşat Çengel, Tam Bağ, Yarım Bağ, Düz Çengel, Tekçi, Kol Kaldırmadır. Sağdan güreşen develere sağcı, soldan güreşen develere solcu, ayak oyunları yaparak rakiplerinin ayağına çelme atarak oturan develere çengelci, rakiplerinin başını göğüsünün altına alıp oturan deveye bağcı, rakibini yıkmak ve kaçırmak için yanyana gelip ittiren ve başıyla ayaklarını yoklayan develere tekçi denmektedir (www.kultur.gov.tr).

Güreşlerde galibiyet Yıkarak, bağırtarak ve kaçırtarak olamak üzere üç türdür. Birincisinde, deve heybetiyle diğer deveyi kaçırtır. İkincisinde, zor bir oyunla rakibini bağlar,

zora gelen rakip deve öbür devenin gücüne dayanamadığı zaman bağıırır. Üçüncüsünde ise deve rakibini yaptığı oyunla yıkar ve üzerine çöker. Bir de pes etme biçiminde galibiyet vardır o da, deve sahibi devesinin fazla yıpranmaması için devesini güreşten çeker, bunun için deve sahibi urganı ortaya atar ve bu pes etme anlamına gelir, diğer deve galip ilan edilir. Yenişemeyen develer berabere kalırlar (www.kultur.gov.tr).

3.8. Deve Giysisi ve Deve Süsleri

Develerin üzerinde bir servet bulunmaktadır. Bunlar halkımızın el emeği, göz nuru olan kendine özgü sanat ürünleridir. El sanatlarımız yönünden çok önemlidir. Deve sahiplerinin zenginliğine göre çok alımlı ve görkemli olanları görülmektedir. Genel olarak develerin üzerinde şu giysiler ve süsler bulunmaktadır (Kılıçkırın, 1987: 141-142):

Havut: Sırtındaki çuldan yapılmış semerdir. Üst kısımları renklidir.

Karabaş Yular: Çılgak denilen yünden yapılmaktadır.

Boyun Tasması: Boynu saran süslenmiş bir tasmadır.

Peşi: Devenin sırt arka tarafını örter ve süsler devenin kasabası ve adı bu Peşi'ye yazılmaktadır.

Dizgor: İki yanda uzanan, iki sıra zil dizisidir.

Boncuklar: Hapishane işi türdendir. Ön bacakları, boynu süsler.

Hatap: Havutun altından gelen ön tarafın iki yanında bulunan ağaç çatmalardır.

Havuta yükseklik kazandırır.

Havan: Hatapa asılan iri ve büyük bir çandır. Deve yürüdükçe ses verir.

Ayrıca devenin üzerinde işlemeli çul, karın altı şekerdenliği, işlemeli torbalar, köztek biçimi bağlanan köresteler, ağza takılan ve file denilen işlemeli, renkli bir torba bulunmaktadır.

3.9. Deve Güreşleri ile Boğa Güreşlerinin Karşılaştırılması

Bugün İspanya denilince akla turizm ve boğa güreşleri gelmektedir. Boğa güreşleri bu ülkenin adeta turizm simgesi olmuştur (Kılıçkırın, 1987:125). Boğa güreşi festivalenin turizmin simgesi olması ve günümüzdeki popüleritesinin sağlanmasında Ernest Hemingway'in 1926 yılında yazdığı "The Sun Also Rises" isimli romanının büyük bir etkisi olmuştur. Ayrıca, boğa güreşlerinin sürekli olarak televizyonlarda tanıtılması ve reklamlarının

yapılması bu güreşlerin popüleritesinin artmasını sağlamaktadır. Bu sayede yıllık yaklaşık 300,000 ziyaretçi bu festivale katılmakta ve bu sayının % 60'ı İspanya dışındaki turistleri kapsamaktadır (MacLeod, 2006). Oysa deve güreşlerindeki kadar folklorik zenginlikler bulunmamakta, ayrıca özellikli ve eğlenceli de değildir. Çünkü boğa güreşlerinde sevinç ve acı iç içe olup (Kılıçkiran, 1987:125) boğalar kılıç darbeleri altında işkence çekerek milyonlarca turistin gözü önünde öldürülmektedir. Diğer taraftan arenadan sağ kurtulabilmiş boğalar sokaklara salınıp, insanları kovalaması da çeşitli yaralanma ve hatta ölüm sahneleriyle boğaların intikam gösterisi olarak da hala sürmektedir (www.turizm gazetesi.com; MacLeod, 2006).

Ülkemizde düzenlenen gerek deve gerekse de boğa güreşleri hayvanların doğal arzularından kaynaklanan içgüdüsel, kansız bir dövüşme olup iki hayvandan birinin diğerini pistten atması, yıkması ve bağırması şeklinde sonuçlanmaktadır. Bu sayede hayvan haklarının da ihlal edilmediği açıkça görülmektedir.

4. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Turizm endüstrisinde rekabetin deniz, kum, güneş üçlüsünün yanı sıra farklı ürün çeşitlendirilmesiyle yapıldığı günümüz rekabet koşullarında turistlerin daha fazla eğlenmesi, daha fazla konaklaması ve nihai amaç olarak da daha fazla harcama yapmalarını sağlamak temel amaçtır. Bunun için gerek ülke düzeyinde gerekse işletme düzeyinde turistik ürün çeşitlendirilmesine gidilmektedir.

Turistik ürün çeşitleri içerisinde yer alan kültür turizminin önemi ülkemizde daha hala tam olarak anlaşılammıştır. Turizmin on iki aya yayılmaması gibi problemin yaşandığı günümüzde bu sıkıntının giderilmesi için alternatif çözüm önerilerinden bir tanesi de kültürel turizm olarak görülmelidir.

Bilindiği gibi Ege Bölgesi'nde kış turizmine yeterince önem verilmediğinden kış turizmi durgun geçmektedir. Oysa Ege Bölgesi kış turizmi için en elverişli bölgelerden birtanesidir. Gerek iklimimin uygunluğu, gerekse deve güreşi festivalleri gibi kış turizmimize can ve renk katacak güzellikler bulunmaktadır. Bu çalışmada kültür turizmi kapsamında olay çekiciliğine veya destekleyici ürün niteliğine sahip deve güreşi festivalleriyle Ege Bölgesi'nde turistin daha fazla eğlenmesi, daha fazla konaklama yapması ve sonuç olarak daha fazla harcama yaptırılması sağlanarak deve güreşlerinin kış turizminin kurtarıcısı niteliğine sahip olması amaçlanmaktadır. Uzun vadede düşünecek olursak, nasıl ki boğa güreşleri denilince

İspanya akla geliyorsa deve güreşleri denilince de Türkiye'nin akıllarda kalması amaçlanmaktadır.

5. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI

İzmir ili ve ilçelerinde düzenlenen organizasyonların gözlemi ile sınırlı olup develerin güreşe hazırlıklarının yapıldığı güreş öncesi Ekim ve Kasım ayları ile güreş zamanı Aralık, Ocak, Şubat ve Mart aylarını kapsamaktadır.

6. ARAŞTIRMA VERİLERİNİN TOPLANMASI

Konuyla ilgili verilere ulaşmak için yapılan çalışmalar üç aşamada gerçekleştirilmiştir.

- Literatür taraması
- Resmi kurumlar (İzmir il Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Bornova Belediyesi Kültür Daire Başkanlığı)
- Profesyonel Deve Güreşi Kulüpleri (Pınarbaşı ve Selçuk Deve Güreşi Kulüpleri)

Araştırmaya öncelikle literatür taraması yapılarak başlanılmış olup yeterli kaynağa ulaşamadığı için gerekli genel ve istatistiki bilgiler; profesyonel deve güreşi organizasyonunu düzenleyen yetkililer ile yüz yüze görüşerek ve İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün internet sitelerinden toplanmıştır.

7. ARAŞTIRMA BULGULARI VE YORUMLARI

a. Deve Güreşi Festivallerinin Yapıldığı Tarih ve İller

Tablo 7.1. Deve Güreşi Festivallerinin Yapıldığı Tarih ve İller

TARİH	İLÇE/İL
03.11.2006	Kırcağız/Milas
03.01.2007	Yatağan/Muğla
03.01.2007	Bergama/İzmir
07.01.2007	Ortakent/Muğla
07.01.2007	Ayvacık Tuzla Köyü
07.01.2007	İncirliova/Aydın
14.01.2007	Yalıkavak/Muğla

14.01.2007	Germencik/Aydın
21.01.2007	Selçuk/İzmir
21.01.2007	Demre/Antalya
28.01.2007	Arapkuyusu/Aydın
28.01.2007	Burhaniye/Balıkesir
04.02.2007	Torbalı/İzmir
04.02.2007	Pelitköy/Balıkesir
04.02.2007	Yenipazar/Aydın
11.02.2007	Milas/Aydın
11.02.2007	Tire/İzmir
11.02.2007	Kuyucak/Aydın
18.02.2007	Geyikli/Çanakkale
18.02.2007	Pınarbaşı/İzmir
18.02.2007	Çine/Aydın
18.02.2007	Kumluca/Antalya
25.02.2007	Ayvacık/Çanakkale
25.02.2007	Haydarlı/Aydın
25.02.2007	Bozdoğan/Aydın
04.03.2007	Ezine/Çanakkale
04.03.2007	Turgutreis/Muğla
04.03.2007	Bağarası/Aydın
04.03.2007	Gökkaya/Manisa

Kaynakça; “Güreş Tarihleri”, <http://www.deveguresleri.com>, 05.04.2007

Tablo 7.1.’de de görüldüğü üzere deve güreşleri başta Ege Bölgesi olmak üzere, Marmara Bölgesinin güney kesmi ve Akdeniz Bölgesinin batı kemsinde Aralık, Ocak, Şubat ve Mart aylarında organize edilmektedir.

Güreş develeri yaz ve sonbahar aylarında arpa, burçak, üzüm ve yulaf gibi kuvvetli besinlerle beslenerek 500-600kg olan develer, 1000-1500kg’a kadar çıkarak sonbahar aylarında yemekten kesilir ve kış aylarına doğru kızmaya başlarlar. Kızmalarının sebebi ise dişilerini diğer erkek develerden kıskanmalarından kaynaklanmaktadır. Develerin kızmaya başlamasından sonra güreşler başlar ve Aralık, Ocak, Şubat ve Mart ayının sonuna kadar devam etmektedir (www.haberci.com).

7.2. Türkiye’ye ve İzmir’e Gelen Yabancı Turist Sayıları

2006 yılında Türkiye’ye toplam 19.819.000 yabancı turist gelmiştir. Aynı yıl İzmir’e gelen yabancı turist sayısı 777.000 kişidir. Görüldüğü üzere İzmir’e gelen yabancı turistler Türkiye’ye gelen yabancı turistlerin 3,9’unu oluşturmaktadır. Kasım, Aralık, Ocak, Şubat ve

Mart ayları Türkiye genelinde olduğu gibi İzmir bölgesi için de turist sayılarının en düşük olduğu aylardır (bkz. Tablo 7.2).

Tablo 7.2. Türkiye'ye ve İzmir'e Gelen Yabancı Turist Sayıları (2006)

Aylar	Turist Sayısı (İzmir)	Turist Sayısı (Türkiye)	İzmir'e gelen turistler/ Türkiye'ye gelen turistler
Ocak	15 989	667 000	2,4
Şubat	17 253	627 000	2,8
Mart	22 255	922 000	2,4
Nisan	43 624	1 373 000	3,1
Mayıs	75 206	1 919 000	4
Haziran	93 506	2 369 000	3,9
Temmuz	151 630	3 110 000	4,8
Ağustos	140 902	2 906 000	4,8
Eylül	99 172	2 267 000	4,4
Ekim	71 285	1 714 000	4,2
Kasım	26 634	1 020 000	2,6
Aralık	19 544	927 000	2,1
Toplam	777 000	19 819 000	3,9

Kaynak; TÜRSAB, İstatistikler, <http://www.tursab.org.tr>, ve İzmir il Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2006 Yılı Turizm İstatistiklerinden oluşturulmuştur.

7.3. İzmir Bölgesi'nde Bulunan Tesis ve Yatak Sayıları

Tablo 7.3. Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesislerinin İlçelere Göre Dağılımı (2006)

İLÇE	TESİS SAYISI	ODA SAYISI	YATAK SAYISI
MERKEZ	49	3628	7387
ALİAĞA	2	53	112
BERGAMA	2	113	234
ÇEŞME	29	2656	5619
DİKİLİ	5	242	501
FOÇA	7	744	1518
KARABURUN	2	175	354
MENDERES	14	1556	3335
ÖDEMİŞ	1	39	78
SEFERİHİSAR	6	536	1196
SELÇUK	11	1454	3113
TİRE	1	35	70
TORBALI	1	44	88
TOPLAM	130	11275	23605

Kaynak: İstatistikler, <http://www.izmirturizm.gov.tr>, 06.04.2007

İzmir ilinde bulunan Turizm İşletmesi Belgeli konaklama işletmelerinin toplam sayısı 130'dur. İzmir'de deve güreşi organizasyonların yapıldığı Pınarbaşı'nın (Merkez) 7387, Bergama'nın 234, Selçuk'un 3113, Tire'nin 70 ve Torbalı'nın 88 adet yatak kapasitesine sahip olduğu görülmektedir (bkz. Tablo 7.3.).

7.4. Deve Güreşi Festivallerinin Yapıldığı Alanların Özellikleri

Tablo 7.4. Deve Güreşi Festivallerinin Yapıldığı Alanların Özellikleri

İLÇELER	MÜLKİYET	BOYUTLARI	ZEMİNİ	KAPASİTESİ
Selçuk	Kamu	200 Dönüm	Toprak (Taşsız)	25 000
Pınarbaşı	Kamu	50 Dönüm	Toprak (Taşsız)	5 000
Tire	Kamu	75 Dönüm	Toprak (Taşsız)	6 000
Torbalı	Kamu	75 Dönüm	Toprak (Taşsız)	5 500
Bergama	Kamu	100 Dönüm	Toprak (Taşsız)	6 000

Kaynak: Bornova Belediyesi Kültür Daire Başkanlığı, 15.03.2007

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü gibi deve güreşlerinin yapıldığı alan kamuya aittir. Bu alanın büyüklüğünün en az bir futbol sahası büyüklüğünde (105 x 70) olması ve zeminin mutlaka düz, taşsız, kuru toprak olması gerekmektedir. Alanın çim olması develerin güreşmesine engel teşkil etmektedir.

Şuanda kapasite bakımından Uluslararası Deve Güreşi Festivallerin düzenlendiği Selçuk 25 000 kişilik kapasite ile ilk sırada yer almaktadır.

7.5. Deve Güreşleri İçin Gerekli İklim Şartları ve İzmir Bölgesi'nin İklim Koşulları

Deve güreşlerinin yapılabilmesi için önemli konulardan bir tanesi de iklim koşullarıdır. Güreşin yapılabilmesi için havanın soğuk ve yağışsız olması gerekmektedir. Özellikle zeminin kuru olması bakımından havanın yağışlı olmaması gerekir. Havanın yağmurlu olması durumunda organizasyon iptal edilmektedir.

Tablo 7.5. İzmir'in Ortalama Sıcaklık ve Yağış Durumu

İZMİR	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
Uzun Yıllar İçinde Gerçekleşen Ortalama Değerler (1975-2006)												
Ortalama Sıcaklık (°C)	8,9	9,1	11,7	15,9	20,8	25,7	28,1	27,4	23,6	18,9	13,7	10,3
Ortalama En Yüksek Sıcaklık (°C)	12,6	13,2	16,4	20,9	26	31	33,3	32,7	29,2	24,2	18,2	13,8
Ortalama En Düşük	5,9	5,8	7,7	11,4	15,6	20,1	22,7	22,4	18,7	14,7	10,4	7,5

Sıcaklık(°C)													
Ortalama Güneşlenme Süresi (saat)	4,3	5	6,6	7,5	9,5	11,8	12,2	11,6	10	7,5	5,3	3,8	
Ortalama Yağışlı Gün Sayısı	11,4	10,3	8,3	8,4	5	2,2	1,7	1,3	3,7	5,4	8,9	12,3	
Uzun Yıllar İçinde Gerçekleşen En Yüksek ve En Düşük Değerler (1975-2006)													
En Yüksek Sıcaklık (°C)	20,4	23,5	30,5	31,8	37,5	41,3	42,6	43	38	36	28,6	25,2	
En Düşük Sıcaklık (°C)	-4	-5	-3,1	0,6	7	10	16,1	15,6	12,6	5,7	0	-2,7	

Kaynak: <http://www.meteor.gov.tr>, 01.04.2007

Aylık ortalamalar esas alındığında en sıcak aylar Temmuz (28,1°C)ve Ağustos (27,4 °C); en soğuk aylar ise Ocak (8,9°C) ve Şubat (9,1°C) olduğu görülmektedir. Yıllık yağışın % 50'den fazlası kış mevsiminde % 40-45'i ilkbahar ve sonbaharda, % 2-4'ü ise yaz aylarında düşmektedir (www.izmir.gov.tr).

Türkiye'de deve güreşi festivalleri Aralık, Ocak, Şubat ve Mart aylarında yapılmaktadır (Bkz Tablo 7.1.). İzmir'de düzenlenen festivaller ise Ocak ve Şubat aylarında düzenlenmektedir. Yukarıdaki tabloyu incelediğimiz zaman, Ocak ve Şubat aylarında deve güreşi festivallerinin yapılabilmesi için ortalama sıcaklıkların uygun olduğu görülmektedir.

Ancak, diğer aylarla karşılaştırıldığında Aralık ayından sonra özellikle Ocak ve Şubat aylarında İzmir'de ortalama yağışlı gün sayısının diğer aylarla karşılaştırıldığında daha fazla olması deve güreşlerinin yapılabilmesinin önündeki en önemli engel olduğu düşünülmektedir.

7.6. İzmir Bölgesinde Güreşen Deve Sayıları

Deve güreşi festivallerinde ortalama 50 veya 55 çift deve güreşmektedir. Bu sayı festivalin kapsamına, iklim koşullarına, düzenlendiği yere bağlı olarak değişmektedir. Geçen yıl İzmir'in Selçuk ilçesinde 104, Pınarbaşı, Tire ve Torbalı ilçelerinde 90, Bergama ilçesinde 100 deve güreştirilmiştir.

7.7. İzmir Bölgesindeki Deve Güreşlerini İzleyenlerin Ortalama Sayıları ve Biletlerden Elde Edilen Gelir

Tablo 7.7. İzmir Bölgesindeki Deve Güreşlerini İzleyenlerin Ortalama Sayıları ve Biletlerden Elde Edilen Gelir*

	Selçuk	Pınarbaşı	Tire	Torbali	Bergama
Biletli İzleyici Sayısı	17 000	4 500	5 000	5 250	5 500
Elde Edilen Gelir YTL (Biletlerden)	170.000	45.000	50.000	52.500	55.000

Tablo 7.7.'de de görüldüğü gibi Selçuk'ta yapılan deve güreşi festivallerinin uluslar arası nitelikte olması izleyici sayısını buna bağlı olarak elde edilen gelirleri büyük oranda artırmaktadır.

Kış döneminde de olsa Selçuk'un diğer ilçelere göre kültürel varlıklarının ve tarihi zenginliklerinin fazla olması oraya gelen yabancı ziyaretçilerin sayılarında önemli bir artışa neden olduğu olmaktadır. Hem yerli turistlerin hem de bölgeye başka amaçla da olsa gelen yabancı turistlerin destekleyici turistik ürün niteliği taşıyan bu festivallere katılması, izleyici sayısını buna bağlı olarak da elde edilen gelirleri olumlu yönde etkilemektedir.

Selçuk'ta deve güreşi organizasyonunun düzenlendiği sahanın Aydın-İzmir karayoluna yakın olması nedeniyle yoldan geçenlerin de ilgisini çekmektedir. Deve güreşleri, İzmir NATO Üssünde Çalışan Amerikan personeli ve diğer yakın çevrelerde çalışan yabancı personel ile Almanya, Avusturya ve diğer Avrupa ülkelerinden Noel tatili sebebi ile ülkemize gelen ayrıca Efes Harabelerini ve Meryam Ana Evi'ni ziyaret eden yabancı turistler tarafından ilgi ile izlenmektedir. Son olarak 3 Ocak 1993 tarihinde düzenlenen güreşlere Japon uyruklu turistlerin de izleyici olarak katıldıkları görülmüştür (www.kuzeyege.net).

7.8. Maliyet Unsurları

Deve güreşlerinde en önemli maliyet unsurları arasında;

- Develerin güreş yerlerine taşınması için gerekli olan nakliye ücreti,
- Deve sahiplerinin konaklaması, yeme içmesi için gerekli olan ücret,
- Halı açık arttırması töreni için gerekli olan halılar için ödenen ücret,
- Saha görevlilerine (hakem heyeti, müteşekkiri, urgancılar, ağız bağcılar, cazgır)

ödenen ücret

* Tablo 7.7'de yer alan veriler, söz konusu ilçelerdeki profesyonel deve güreşi kulüplerinden yüz yüze görüşme sonucu elde edilmiştir.

- Develerin süslenmesi için ödenen ücret
- Develerin güreşten önce temsil heyeti tarafından bakım ücretleri en önemli maliyet unsurları arasında bulunmaktadır.

Develerin süslenmesi havut, üst giyim, yular, karın keçesi, çul, çan gibi altı ana aksesuardan oluşmaktadır. Bu aksesuarlar için harcanan para 1000 YTL'den başlayıp 10 000 YTL'ye kadar artmaktadır.

7.9. İzmir Bölgesi'nin Ulaşım Olanakları

İzmir'e, kara, hava, deniz ve demiryollarıyla ulaşmak mümkündür (www.izmir.gov.tr).

Hava Yolu Ulaşımı: Türkiye'nin hemen hemen her kentinden THY ve diğer firmalar ile ulaşım kolaylığı bulunmakta olup yurt dışından İzmir'e İstanbul aktarmalı uçak seferleri düzenlenmektedir.

Karayolu: Türkiye'nin hemen hemen her kentinden İzmir'e karşılıklı otobüs seferleri düzenlenmektedir. İzmir'de şehir içi ulaşımı da oldukça rahattır. İzmir Otogarından her gün İzmir'in tüm ilçelerine düzenli seferler düzenlenmektedir.

Özel araçlarıyla Selçuk, Torbalı ve Tire'ye gitmek isteyenler çevre yolundan rahatlıkla bu bölgelere gidebilme imkanına sahiptir.

Demiryolu: Son zamanlarda hızlı tren projesi için belirli süre ulaşım ara verilse de her gün Basmane'den Selçuk'a ve Ödemiş'e tren seferleri düzenlenmektedir. Şehir içinde metro ile Bornova'dan Hatay'a gitmek mümkündür.

7.10. İzmir Bölgesi'nin Destekleyici Diğer Kültürel Özellikleri

Turistlerin bir bölgede başarılı bir şekilde ağırlanmalarına imkan veren faktör kültürel zenginliklerdir. Turistlerin karşılanması, turiste yakınlık, arkadaşlık, hizmet arzusu vb. özelliklerin yanında, bölgenin sanat değerleri, mimarisi, edebiyatı, tarihi, müziği, tiyatro özellikleri de bu gruba girmektedir. Kültürel kaynaklara bağlantılı olarak spor olayları, aktüalite, geleneksel veya milli festivaller, oyunlar, temsiller bu imkanların destekleyici öğeleridir (Timur, 1988: 173).

Turistlerin İzmir ili ve ilçelerine gelmesini sağlayan çekim güçleri, ayrıca daha fazla konaklama ve harcama yapmalarını sağlayan destekleyici nitelikte birçok olay ve varlık bulunmaktadır (www.izmir.gov.tr).

Destekleyici Nitelikteki Olaylar:

Uluslararası İzmir Fuarı, İzmir Öykü Günleri, İzmir Avrupa Caz Festivali, Uluslararası İzmir Şiir Buluşması, Gaziemir Uluslararası Çocuk Şenliği, Rahvan At Yarışları, Bayındır Çiçek Şenliği, Karikatür Yarışması, Altın Kiraz Kültür ve Sanat Festivali, Uluslararası İzmir Festivali, Uluslararası Bergama Kermesi, Buca Belediyesi & Fomged Uluslararası İzmir Müzik ve Dans Festivali, Uluslararası Aliğa Festivali, Uluslararası Sanat ve Çömlek Yarışması, Uluslararası Selçuk-Efes Kültür, Sanat ve Turizm Festivali, Uluslararası Balçova Halk Dansları Festivali, Uluslar Arası MTB Dağ Bisiklet Yarışmaları, Travel Turkey İzmir Fuar ve Konferansı.

Destekleyici Nitelikteki Varlıklar:

İzmir Merkez:

Tepekule, Agora ve Kadifekale,

Müzeler (İzmir Arkeoloji Müzesi, İzmir Ticaret Tarihi Müzesi, Etnografya Müzesi, Atatürk Müzesi, İzmir Kent Arşivi Müzesi, İzmir Tarih ve Sanat Müzesi, İzmir Resim ve Heykel Müzesi)

Hanlar (Çakaloğlu Hanı, Kızlararağası Hanı),

Kemeraltı tarihi camileri (Hisar Camisi, Şadırvan Camisi, Başdurak Camisi, Kemeraltı Camisi vb.)

Kilise ve Sinagoglar (Saint Jean Klisesi, Saint John Dom Klisesi, Santa Maria Klisesi, Notre Dame de St. Holy Rosary Klisesi, Aya Fotini, Saint Helen Katolik Kilisesi, Shaar Ashamayan Sinagogu, beth İsrail Sinagogu)

Köşkler (Forbes Köşkü, De Jong Köşkü, Baltacı Köşkü, Rees Köşkü, Peterson Köşkü, Paggy Köşkü, Pandespanian Köşkü vb.)

Kültürpark ve Uluslararası Fuar

Bergama:

Bergama Müzesi, Akropol, Kızıl Avlu, Asklepion, Allianoi,

Selçuk:

Su Kemerleri, Zulüm Kapısı, St Jean Klisesi, İsa Bey Camii, Selçu Kalesi, Artemis Tapınağı, Meryem Ana Evi, Efes Antik Kenti, Antik Tiyatro, Arcadiane Caddesi, Hadrian Tapınağı, Yamaç Evleri, Devlet Agorası, Devlet Demiryolları Buharlı Lokomotif Müzesi.

Torbalı:

Metropolis (Ana Tanrıça Kenti), Ares Tapınağı, Stoa ve Tiyatro, Ana Tanrıçaya ait Kült Mağarası.

Tire:

Türbeler (Balım Sultan, Rum Mehmet Paşa, Molla Mehmet Çelebi), Camiler, Mescitler Dini Yapılar (Yeşil İmaret Camisi, Tahtakale Camisi, Lütfü Paşa Camisi), Tire Müzesi, Necip Paşa Kütüphanesi, Katu Hanı, Su yapıları (Mısırlı Çeşmesi, Hafsa Hatun Çeşmesi, Eski Yeni Hamamı, Yalınayak Hamamı, Hekim Hamamı

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Başta Ege Bölgesi olmak üzere, Marmara Bölgesi'nin güney kesmi ve Akdeniz Bölgesinin batı kesimlerinde yaygın olan Deve Güreşleri yurdumuza özgü bir spor, bir folklor, kültür ve turizm olayıdır. Eski bir gelenek olarak sürdürülen bu olay, günümüzde de halkın geniş ilgisini çekmekte ve ucuz eğlencesi olmaktadır. Bu sayede deve güreşleri çeşitli yörelerin halk kültürünü birleştirici en önemli olaylardan bir tanesidir.

Ayrıca, yurdumuzdaki diğer spor dallarıyla karşılaştırıldığında kişisel çıkarlar için düzenlenmediği görülmektedir. Hile ve kumarı yoktur. Genellikle bir dernek ya da topluma yararlı hizmetin çoğaltılıp korunması gibi amaçları için düzenlenmektedir.

Bugün İspanya denilince akla turizm ve boğa güreşleri gelmektedir. Boğa güreşleri bu ülkenin adeta simgesi olmuştur. Oysa deve güreşleri kadar özellikli ve eğlenceli değildir. Çünkü boğa güreşlerinde sevinç ve acı iç içe bulunmaktadır. Deve güreşlerindeki kadar folklorik zenginlikleri yoktur. Deve güreşleri tüm bu özelliklerine rağmen ne yazık ki gerektiğince tanıtılıp duyurulamamıştır.

Deve güreşleri turizm yönüyle incelenmeye değerdir. Büyük kitleleri kendine çekecek nitelikte olan deve güreşleri son zamanlarda eski canlılığına ulaşmaya başlasa da istenilen

seviye de değildir. Bu nedenle devletimizin ilgili kuruluşlarının aşağıda belirtilen hususları göz önüne almaları gerekmektedir.

- Ülke tanıtımında, ülkemizin sadece deniz-güneş ülkesi değil, aynı zamanda zengin bir kültür mirasına da sahip olduğu büyük ölçüde vurgulanmalıdır. İspanya’da düzenlenen Boğa güreşlerinin popüleritesinin artmasında medya önemli bir faktördür. Ülkemizde de deve güreşlerinin duyulabilirliğinin sağlanmasında medyadan yoğun bir şekilde yararlanılması gerekmektedir.

- Yerel yönetimlerin, sivil toplum kuruluşlarının, akademik kuruluşların daha etkin çalışma içine girerek bölgelerindeki kültürel mirasın (tarihsel ve güncel) envanterini çıkarmaları ve bunların tanıtımını yaparak kültür turizminin hizmetine sunmaları gerekmektedir.

- Güncel kültür turizmi hareketi içinde yer alan konser, festival, fuar gibi etkinliklerin ulusal karakterden çıkarılıp uluslararası düzeye taşınabilmesi amacıyla etkinlik takvim ve programının en az bir yıl önceden saptanarak uluslararası pazarlara açılması sağlanmalıdır.

- Deve güreşleri küçük kasabaların imkanlarıyla organize edilmektedir. Bu nedenle genel olarak kısır organizasyonlardır. Devletimizin ilgili kuruluşlarınca konuya el atılıp, geniş çapta bir organizasyon yapılması halinde bu güreşlerin daha da canlanacağı açıkça ortadadır. Ayrıca durgun kış turizminin de kurtarıcısı olacağı unutulmamalıdır.

- Güreşlerin devam edebilmesi için çok acele olarak gerekli Buhur’lar (iki hörgüçlü erkek Asya devesi) getirilmeli ve develerin neslinin tükenmesi önlenmelidir.

- Ayrıca İspanya’da Boğa güreşleri için yapılan arenalar gibi, deve güreşleri için de özel güreş alanları yapılmalıdır.

Sonuç olarak deve güreşleri Devletimizin turizm politikası ve turizm yatırımları içinde gerçek yerini aldığı takdirde, çok önemli yararlar sağlayacaktır. Turizmimize getireceği canlılığın yanı sıra bölgesel kalkınmaya ve istihdam sorununa da önemli katkılar sağlayacaktır. Genel olarak deve güreşi festivalleri, kış turizmimizin gerçek bir kurtarıcısı olabilecek özelliklere sahip olduğu unutulmamalıdır.

KAYNAKLAR

BİLGİN, Muhammet. (2002). Artvin’de Boğa Güreşleri Kafkasör Kültür, Turizm, Sanat Festivali ve Yöresel Turizme Etkileri, Türk Halk Kültüründen Derlemeler 1999, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, No: 2846, ss.76-87, Ankara.

DİNÇER, İ. Füsün ve ERTUĞRAL, Suna. (2000). Kültürel Mirasın Korunması ve İstanbul İlindeki Tarihi Yapıların Turizm Amaçlı Kullanımı Üzerine Bir Deneme, Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi. 11, Ankara.

KILIÇKIRAN, N. Mazlum. (1987). Ege’de Kış Turizminin Kurtarıcısı: Deve Güreşleri, III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri, Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma Dairesi Yayınları, No: 85, Başbakanlık Basım Evi, ss. 125-146, Ankara.

KIZILIRMAK, İsmail ve KURTULDU, Hüseyin. (2005). Kültürel Turizmin Önemi ve Tüketici Tercihlerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Çalışma, Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 1, Ankara.

MacLeod, Nicola E. (2006). The Placeless Festival: Identity and Place in the Post-Modern Festival. D. Picard ve M. Robinson (Editörler) Tourism and Cultural Change: Festivals, Tourism and Social Change, Remaking Worlds (ss. 222-237). Cromwell Press, Kanada.

OLALI, Hasan ve TİMUR, Alp. (1988). Turizm Ekonomisi, Ofis Ticaret Matbaacılık, İzmir.

ÖZTÜRK, Yüksel ve YAZICIOĞLU, İrfan. (2002). Gelişmekte Olan Ülkeler İçin Alternatif Turizm Faaliyetleri Üzerine Teorik Bir Çalışma, Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 2, Ankara.

SEZGİN, M. Orhan. (2001). Genel Turizm ve Turizm Mevzuatı, İkinci Baskı, Detay Yayıncılık, Ankara.

SWARBROOKE, J. (1997). Culture, Tourism and Sustainability of Rural Areas in Europe, Managing Cultural Resources for the Tourist.

TOK, Celal. (2002). Kültür Turizmi, T.C. Turizm Bakanlığı II. Turizm Şurası Bildirileri, 12-14 Nisan 2002, Ankara.

TUĞSAV, Savaş. (2000). Uluslararası Festivallerin Türk Turizmine Katkısı, Niçin Festival?, Türk Folklorunun Turizm Açısından Değerlendirilmesi Sempozyumu Bildirileri, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, 19-21 Ekim 2000, ss. 121-122, İstanbul.

İNTERNET KAYNAKLARI

KOCAPINAR, Sinan. (2007). Kültür Turizmi, Erişim: 03.04.2007,
<http://cmyo.ankara.edu.tr/~iktisad/TURKONF/web/kocapinar.doc>

<http://www.deveguresleri.com>, Güreş Tarihleri, Erişim: 05.04.2007.

<http://www.haberci.com>, Develer Güreşe Seyirciler Yerlerine, Erişim: 11.03.2007.

<http://www.izmirturizm.gov.tr>, İstatistikler, Erişim: 06.04.2007.

<http://www.izmir.gov.tr>, İklim ve Ulaşım, Erişim: 04.04.2007.

<http://www.kenthaber.com>, Deve Güreşleri, Erişim: 11.03.2007.

<http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx>, Yabancı Ziyaretçilerin Geliş Amaçları,
Erişim: 26.11.2007.

<http://www.kultur.gov.tr>, Deve Güreşi Festivalleri, Erişim: 11.03.2007.

<http://www.kuzeyege.net>, Bergama'da Deve Güreşleri, Erişim: 11.03.2007.

<http://www.meteor.gov.tr>, İzmir'in Ortalama Sıcaklık ve Yağış Durumu, Erişim: 01.04.2007.

<http://www.turizm gazetes i.com>, Deve ve Boğa Güreşleri, Erişim: 11.03.2007.

<http://www.tursab.org.tr>, İstatistikler, Erişim: 06.04.2007.

<http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do>, Turizm İstatistikleri, Erişim: 26.11.2007